

Wat is discriminatie?

Discriminatie is het ongelijk behandelen van mensen op basis van kenmerken die er helemaal niet toe doen, zoals afkomst, huidskleur, sekse en seksuele voorkeur. Deze kenmerken zeggen immers niets over de capaciteiten van mensen. Als iemand als koerier geen baan krijgt omdat hij of zij geen rijbewijs heeft, is dat volkomen terecht. Tenminste, als het niet om een baan als fietskoerier gaat. Maar als iemand niet wordt aangenomen omdat hij of zij zwart, vrouw of homo is, dan is er sprake van discriminatie. Vaak spelen vooroordelen hierbij een rol. Het verschil met vooroordelen is, dat het bij discriminatie niet alleen gaat om gedachten en ideeën, maar vooral ook om wat gedaan en gezegd wordt. Discriminatie heeft alles te maken met gedrag en uitlatingen in de omgang met anderen.

Welke soorten discriminatie zijn er?

Er zijn verschillende kenmerken waarop gediscrimineerd wordt. De meest voorkomende zijn: ras (huidskleur/afkomst), godsdienst, geslacht (man/vrouw), seksuele voorkeur (homo/heteroseksueel) leeftijd en handicap/chronische ziekte. Daarnaast maken we onderscheid tussen incidentele en structurele discriminatie, bewust en onbewuste discriminatie, directe en indirecte discriminatie.

Wie discrimineert en wie wordt er gediscrimineerd?

Iedereen kan discrimineren of gediscrimineerd worden, bij welke groep je ook hoort. In de praktijk zijn de gevolgen van discriminatie groter wanneer iemand ergens veel invloed of macht heeft. Dus bijvoorbeeld wanneer het gaat om een schooldirecteur, een werkgever, een elftal leider of een portier. Wanneer een groep discrimineert die in de meerderheid is, zijn de gevolgen ook groter dan wanneer een minderheid dat doet. Het is erger wanneer je door een hele klas of de hele buurt wordt buitengesloten dan wanneer een enkeling dat doet.

Waarom discrimineren mensen?

Dat is een lastige vraag, omdat het heel moeilijk te onderzoeken is wat mensen beweegt om anderen te benadelen of uit te sluiten. Mensen kunnen verschillende redenen hebben, bewust of onbewust, om te discrimineren. Waarschijnlijk hebben angst voor het onbekende en onzekerheid hier veel mee te maken.

Sommige mensen ervaren andere groepen, die bijvoorbeeld een andere huidskleur, religie of cultuur hebben dan zichzelf, als een bedreiging. Ze zien andere groepen als concurrentie, bijvoorbeeld bij het vinden van een baan, een woning of een opleiding. Jaloezie kan daarbij een rol spelen.

Mensen vrezen soms ook dat hun eigen cultuur minder belangrijk wordt of verandert door de invloed van andere groepen. Eigenlijk is dat raar, want culturen veranderen sowieso voortdurend. Wat 10 jaar geleden nog heel gewoon was, vind je nu vaak raar of ouderwets.

Discriminerend gedrag kan ook voortkomen uit de behoefte zich af te zetten tegen andere groepen. Met name jongeren zijn vaak op zoek naar hun eigen identiteit. Wie ben ik? Waar hoor ik bij? Veel jongeren, maar ook volwassenen, zoeken de 'bescherming' van een groep: het is prettig om ergens bij te horen. Om nog eens extra te benadrukken bij welke groep ze horen, zetten ze zich af tegen andere groepen. Er ontstaat een sfeer van 'wij' en 'zij'. Waarbij 'wij' staat voor alles wat goed is en 'zij' voor wat niet deugt. Deze negatieve sfeer kan, zeker als er ook vooroordelen zijn ten opzichte van de andere groep, leiden tot discriminatie. Wat soms ook meespeelt, is het 'zondebok'-principe. Mensen vinden het vaak makkelijk om anderen de schuld te geven van dingen die fout gaan. Van de achteruitgang van de wijk of hoge werkloosheid bijvoorbeeld. Het meest voor de hand liggend is dan om de schuld te geven aan mensen over wie je al een negatief beeld of vooroordelen hebt, of mensen die tot een minderheidsgroep behoren en zich moeilijk kunnen verweren. Dit versterkt het 'wij tegen zij'-gevoel.

Wat doet de overheid tegen discriminatie?

De overheid maakt regels en wetten, waarin staat hoe we in Nederland met elkaar horen om te gaan. De wet is heel duidelijk over discriminatie. In Artikel 1 van de Nederlandse Grondwet staat dat discriminatie verboden is: 'Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.'

Er zijn nog meer regels en wetten op het gebied van discriminatie, ook internationaal.

Omdat het verboden is, wordt er niet zo snel openlijk gediscrimineerd. Maar via allerlei omwegen gebeurt dat vaak toch. Bewust of onbewust.

Wat kan ik zelf doen tegen discriminatie?

Wat je er zelf tegen kunt doen, is een moeilijk te beantwoorden vraag. Er bestaat namelijk geen kant-en-klaar antwoord. Maar de volgende stappen zullen zeker helpen.

Hoor je iemand een rotopmerking maken over bijvoorbeeld die 'kut Marokkanen', een beledigende grap maken over een meisje met een hoofdoek of ben je er getuige van dat iemand wordt gediscrimineerd, zeg er dan iets van. Want als jij je mond houdt, denkt de ander dat hij gewoon z'n gang kan gaan. Ook voor degene over wie de opmerking gaat, is het goed om te merken dat hij niet alleen staat. Wat je kunt zeggen, is afhankelijk van de situatie. Ken je de betrokkenen, zijn het vreemden, kom je toevallig voorbij? Tegen klasgenoten of vrienden kan het gemakkelijker zijn om iets te zeggen dan tegen een onbekende.

Wanneer iemand een racistische opmerking of grap maakt, wil je daar misschien het liefst gelijk tegenin gaan. Maar het is vaak beter om te proberen rustig te blijven en die ander te laten nadenken over wat hij of zij zegt. Je stelt dan zo kalm mogelijk vragen. Weet je dat wel zeker? Hoe kom je aan die informatie? Meen je dat echt? Denk je dat het voor iedereen geldt? Heb je het zelf meegemaakt, of heb je het van horen zeggen?

Op deze manier vragen stellen heeft vaak tot gevolg dat de ander moet nadenken over wat hij gezegd heeft en dat hij zich gaat afvragen of hij wel gelijk heeft. Bedenk wel: jij hoeft niet precies te weten hoe het zit en je mag altijd vragen stellen. Want de ander zegt, roept of beweert iets en moet dat uit kunnen leggen.

Als je, om wat voor reden dan ook, de discussie niet aandurft, dan zijn er ook andere manieren om duidelijk te maken dat je het er niet mee eens bent. Je kan bijvoorbeeld weggaan. Maar zeg dan wel waarom je weggaat. Laat bijvoorbeeld merken dat je geen zin hebt om naar vooroordeelen of beledigende grappen te luisteren. Op deze manier heb je in elk geval duidelijk gemaakt wat je ervan vindt en hoef je verder niet direct de confrontatie aan te gaan. Ook als je zelf slachtoffer bent van discriminatie kan je er werk van maken. Denk eraan dat je niet alleen staat. Probeer in je directe omgeving iemand te vinden die je kan helpen of waarmee je kan praten. Blijf er niet mee rondlopen!

Voor meer informatie of advies

Antidiscriminatievoorziening Limburg (ADV Limburg) is de voorziening voor gelijke behandeling en tegen discriminatie in de provincie Limburg. ADV Limburg adviseert en ondersteunt bij klachten en meldingen van discriminatie.

Organisaties, bedrijven, scholen, verenigingen en andere groepen kunnen bij ADV Limburg advies en informatie krijgen over het thema discriminatie, gelijke behandeling en aanverwante thema's.

ADV Limburg
Looiersgracht 4, 6211 JK Maastricht
Buitenop 8, 6041 LA Roermond
043-3218489
0900-2354354 (€ 0,10 per minuut)
meldpunt@advlimburg.nl
www.advlimburg.nl